

Ritka gyomfajok növényi jellegei

Dr. Pinke Gyula

*Nyugat-magyarországi Egyetem, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar,
Mosonmagyaróvár*

Dr. Richard Gunton

University of Leeds

A növényi jelleget az egyed mérhető morfológiai, élettani vagy fenológiai tulajdonságai határozzák meg. A jellegeken alapuló ökológiai megközelítés szerint *a környezeti és agrotechnikai tényezők szűrőként funkcionálva a növényi jellegek alapján határozzák meg, hogy milyen gyomfajok képesek fennmaradni az adott életterben.*

A fent leírtakból következőképpen úgy tűnik, hogy az egyes jellegek közvetlen kapcsolatban vannak a gyomfajok ritkasági vagy gyakorisági státuszával. Az Egyesült Királyság búzavetéseiben azonosított „ritka gyomnövény szindróma” jellemvonásai az alacsony termet, nagy magméret és a kései virágzás voltak. Franciaországban, a kalászosokban terjedőben lévő gyomok legfontosabb jellegeinek a kicsi magméret és a hosszú csírázási periódus bizonyultak, míg a napraforgóvetésekben legnagyobb térfoglalású gyomok nagytermetűek, nitrogénkedvelők és késői csírázásúak voltak. Cseh kutatók vizsgálatai szerint a leggyakoribb közép-európai gyomnövények korai virágzásúak, tápanyagigényesek és jól tűrik az árnyékolást. A vizsgálatok tehát azt sugallják, hogy a ritka és gyakori gyomnövény szindrómák általában kultúrnövény-specifikusak és csak egy meghatározott földrajzi régióra érvényesek.

A **magyarországi gabonavetéseken előforduló gyomnövények** jellegeinek tanulmányozása azt mutatja, hogy a ritka, veszélyeztetett és eltűnőben lévő gyomfajok jelentős hányadára a közepes termet, nagy magméret és rövid virágzási periódus jellemző. Ebbe a csoportba tartozik például a konkoly (*Agrostemma githago*) (1. kép), a tüskés ördögbockor (*Caucalis platycarpos*) (2. kép), a háromszarvú galaj (*Galium tricornerutum*) (3. kép), a vetési boglárka (*Ranunculus arvensis*) (4. kép), a nagy ördögbockor (*Turgenia latifolia*) (5. kép), a mezei és a szakállas csormolya (*Melampyrum arvense*, *M. barbatum*) (6-7. kép). Ezek a fajok szignifikánsan gyakoribbak a még létező extenzíven művelt kisparcellákon az intenzíven művelt szántókhoz viszonyítva. A közepes termetű gabonanövényekhez hasonló méretű gyomnövények kompetitív kizárására utalhat az intenzíven művelt vetésekben. A nagy magméret előnytelen lehet abból a szempontból, hogy általában kevesebb utódnövény csírázását teszi lehetővé, ráadásul a magméret és a gyommagvak életképességének időtartama között rendszerint negatív korreláció áll fenn. A rövid virágzási periódus a növény szűkebb szakaszú fenofázisaival van kapcsolatban és ez azt eredményezhe-

ti, hogy az idetartozó fajok a herbicidek alkalmazása után már nem képesek populáció szinten regenerálódni.

1. kép Konkoly

2. kép Tüskés ördögbockor

3. kép Háromszarvú galaj

6. kép Mezei csormolya

4. kép Vetési boglárka

7. kép Szakállas csormolya

5. kép Nagy ördögbocskor

A kutatás az „*OECD Co-operative Research Programme: Biological Resource Management for Sustainable Agricultural Systems in 2013*” program támogatásával valósult meg.

Irodalom

📖 *Pinke G., Gunton R. M. (2014): Refining rare weed trait syndromes along arable intensification gradients. Journal of Vegetation Science. doi: 10.1111/jvs.12151.*

Fotó: Pinke Gyula felvételei